

פה"פ דרונות בניינים הופעל, קל, נפעל והפעיל

בניין הופעל

כּלּלּי הַאִיּוֹב וּכְתוּב:

- שני קמצים בתחילת מילה הם קמצים קטנים, כלומר הוגים את הצליל /o/ פעמיים.
 - הנאשמים הַעֲמָדוּ לדין. (קוראים: הועמדו). בכתוב מלא: הועמדו.
- כשרואים קמץ + חטף קמץ בתחילת המילה, סימן שהקמץ הוא קמץ קטן (צליל o) וגם חטף הקמץ הוא חטף קמץ קטן (צליל o). ביחד מתקבלת מילה שבה הוגים את הצליל o פעמיים. למשל,
 - הפושע הַעֲמָד לדין. (קוראים: הועמד). בכתוב מלא: הועמד.
 - המשפט יחל בשעה שתיים בַּצְהָרִים. (קוראים: צוהוריים). בכתוב מלא: צוהריים
 - אפגוש את נַעֲמֵי מְחַרְתִּים. (קוראים: נועומי, מוחורתיים). בכתוב מלא: מוחרתיים

בניין הופעל - סימני ליהו:

- פעלים שפה"פ שלהם גרונית ופוחתים באחת משתי התבניות האלה – סָסָס / סָסָס – שייכים לבניין הפעיל!
 - הגנבים יַעֲנִשׁוּ, אך תקופת מאסרם לא תִּאָרֵךְ. (קוראים: יוענשו, תואורך). בכתוב מלא: יוענשו, תוארך
 - אתם תַּעֲסִקוּ על ידי הלשכה למסחר. (קוראים: תועוסקו). בכתוב מלא: תועסקו
 - את תַּעֲבִירי למחלקת הצעצועים. (קוראים: תועוברי). בכתוב מלא: תועברי
 - מעולם לא הָאֲשַׁמְנוּ בפלילים. (קוראים: הואושמנו). בכתוב מלא: הואשמנו

גימח דקדוק:

- הפושע הַעֲמָד לדין. עמ"ד e-oe: בניין הופעל
- הגנבים יַעֲנִשׁוּ, אך תקופת מאסרם לא תִּאָרֵךְ. ענ"ש e-oe: בניין הופעל
- אתם תַּעֲסִקוּ על ידי הלשכה למסחר. עס"ק e-oe: בניין הופעל
- את תַּעֲבִירי למחלקת הצעצועים. עב"ר e-oe: בניין הופעל
- מעולם לא הָאֲשַׁמְנוּ בפלילים. אש"מ e-oe: בניין הופעל

- לפעלים אלה בבניין הפעיל (סביל) יש פעלים מקבילים בבניין הפעיל (פעיל):
 - הכסף לא יַעֲבֵר אם משה לא יַעֲבִיר אותו. דוגמאות נוספות (בהשוואה לצורות מקבילות בגורת השלמים):

הפעל	הפעיל	הפעל	הפעיל
הַעֲמָד (הַפְקֵד)	הַעֲמִיד (הַפְקִיד)	תַּעֲסִקוּ (תַּפְקְדוּ)	תַּעֲסִקוּ (תַּפְקִידוּ)
יַעֲנִשׁוּ (יַפְקְדוּ)	יַעֲנִישׁוּ (יַפְקִידוּ)	תַּעֲבִירי (תַּפְקְדִי)	תַּעֲבִירי (תַּפְקִידִי)
תַּאָרֵךְ (תַּפְקֵד)	תַּאָרִיךְ (תַּפְקִיד)	הָאֲשַׁמְנוּ (הַפְקְדְנוּ)	הָאֲשַׁמְנוּ (הַפְקִידְנוּ)

בניין קל, עתיד

משקל יפעל		ללא גרונית
סססס / סססס < סססס	ססססי / ססססי < ססססי	
	*אאזל < אאזל	אאזל
	*יאזל < יאזל, תאזל, נאזל	ילמד, תלמד, נלמד
	*תאזלי < תאזלי, תאזלו, יאזלו	תלמדי, תלמדו, ילמדו

משקל יפעל כשפה"פ אלף		ללא גרונית
סססס / סססס < סססס	ססססי / ססססי < ססססי	
	*אאסף < אאסף	אשפר
	*יאסף < יאסף, תאסף, נאסף	ישפר, תשפר, נשפר, לשפר
	*תאספי < תאספי, תאספו, יאספו	תשפרי, תשפרו, ישפרו

משקל יפעל כשפה"פ הח"ע			ללא גרונית
סססס < סססס	סססס < סססס	ססססי / ססססי < ססססי	
		*אעמד < אעמד	אשפר
		*יעמד < יעמד	ישפר
		*תעמד < תעמד	תשפר
		*נעמד < נעמד	נשפר
		*לעמד < לעמד	לשפר
		*תעמדי < תעמדי	תשפרי
		*תעמדו < תעמדו	תשפרו
		*יעמדו < יעמדו	ישפרו

ציווי בבניין קל (בשני המשקלים) – אם פה"פ היא הח"ע, פה"פ בחטף-פתח (בגופים המתאימים), וכשפה"פ היא אלף, יבוא באלף חטף-סגול.

אָסַף, אָסְפִי, אָסְפוּ, אָסְפָּנָה
 עָבַד, עָבְדִי, עָבְדוּ, עָבְדָּנָה
 הָרַס, הָרְסִי, הָרְסוּ, הָרְסָּנָה
 חָשַׁב, חָשְׁבִי, חָשְׁבוּ, חָשְׁבָּנָה

שם פועל בבניין קל (בשני המשקלים): לָאָסַף, לְעָבַד, לְהָרַס, לְחָשַׁב

בניין נפעל – עבר והווה

פה"פ גרונית		ללא גרוניות	
קידומת נָסְסִי-	קידומת נָסִי	קידומת נָסִי / נָסְסִי	
	נָעַזְבִי, נָעַזְבְּתִי, נָעַזְבְּתִי... נָעַזְבִי, נָעַזְבְּתִי, נָעַזְבְּתִי/וֹת	נָכְנַסְתִּי, נָכְנַסְתִּי... נָכְנַסְתִּי, נָכְנַסְתִּי/וֹת	עבר והווה
נָעַזְבָּה, נָעַזְבוּ		נָכְנַסְתֶּם, נָכְנַסוּ	עבר נסתרת/נסתרים

בניין הפעיל

עבר – ה"א בסגול ופה"פ בחטף-סגול: הָעִבְרָתִי, הָעִבְרָתִי, הָעִבְרָתִי...
הווה, עתיד, ציווי ושם פועל – תחילית בפתח ופה"פ בחטף-פתח: מְעַבֵּיר; אֶעְבֵּיר, יַעְבִּיר...;
 הָעִבְרָה!; לְהָעִבֵּיר